

mgr Szymon Góźdz

ORCID: 0000-0002-2515-0262

Instytut Filozofii

Uniwersytet Rzeszowski

Administracyjno-prawne aspekty przewozu malarzskich dzieł sztuki w Polsce

Administrative and legal aspects carriage of painted works of art in Poland

Abstract

This article states cross-sectional review of selected related issues with the process of carriage painted works of art in Poland, with particular emphasis on administrative and legal aspects, as a whole organizing a number of practical activities related to the logistics of the transport process.

Keywords: work of art, painting, carriage, agreement, legal regulations.

Streszczenie

Niniejszy artykuł stanowi przekrojowy przegląd wybranych zagadnień związanych z procesem przewozu malarzskich dzieł sztuki w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów administracyjno-prawnych, niejako całościowo organizujących szereg czynności praktycznych związanych z logistyką procesu transportowego.

Słowa kluczowe: dzieło sztuki, malarstwo, przewóz, umowa, regulacje prawne.

1. Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat – szczególnie wobec okcydentalizacji będącej następstwem przemian ustrojowych po 1989 roku i pełnoprawnego przystąpieniu do Unii Europejskiej w 2004 roku – szeroko rozumiany „rynek sztuki” w Polsce uległ daleko idącym przemianom. Zarówno w instytucjonalnym, jak i pozainstytucjonalnym obiegu nastąpiła swoista reorganizacja statusu dzieła sztuki. Jednocześnie dokonał się wysoce wyspe-

cjalizowany rozwój uprzednio niepraktykowanych bądź marginalizowanych praktyk i usług związanych z profesjonalnym obiegiem oraz obrotem dzieł sztuki; spośród których sytuuje się właśnie szeroko rozumiany transport (naziemny, lotniczy, morski) oraz wpisujący się w jego ramy, najbardziej spopularyzowany w Polsce drogowy przewóz dzieł.

Złożony, administracyjno-logistyczny proces obejmujący wiele działań przygotowawczych, realizacyjnych oraz sprawozdawczych; określających sposoby, metody, procedury, narzędzia oraz zakres czynności i odpowiedzialności uczestniczących w nim osób. Okazuje się bowiem, że przewóz dzieł sztuki – ze względu na specyfikę transportowanego ładunku – znacząco rozszerza się i komplikuje względem „standardowych” procedur transportowych¹; zaś zdecydowana większość regulacji prawnych dotyczących zasad przewozów, pakowania i zabezpieczania dzieł sztuki będących własnością Państwa Polskiego ma zastosowanie wobec osób i podmiotów prywatnych².

Próba zaś podjęcia kwestii administracyjno-prawnego zaplecza przewozu dzieł sztuki w oparciu o obiekty malarskie wynika nie tylko z ich znacznego (największego) udziału w tym segmencie „rynku sztuki” w Polsce³, ale rzuca nieco więcej światła na pewne administracyjno-prawne niuanse i kwestie cokolwiek problematyczne.

2. Przedmiotowy status malarskiego dzieła sztuki wobec przepisów prawa

Pomijając niejako z konieczności, szeroką i nierozstrzygniętą dotychczas interdyscyplinarną dyskusję dotyczącą statusu i precyzyjnej definicji dzieła sztuki; na potrzeby podejmowanej w niniejszym opracowaniu problematyki przyjmuje się, że mianem tym określane będzie każdorazowo partykularny, a zarazem intencjonalny wytwór aktywności ludzkiej, klasyfikowanej w obrębie dziedziny

¹ „Liczba osób zaangażowanych w przygotowanie obiektu muzealnego do podróży zwiększa się o konserwatorów sztuki, kurierów i konwojentów. Ilość zabezpieczeń przed niekorzystnymi warunkami panującymi w pojeździe, skutkami manipulacji obiektów podczas załadunku i rozładunku, jak i przed kradzieżą czy atakami wandalizmu znacznie przewyższa ochronę przeciętnego transportu. A. Simsak, *Analiza procesu transportowego dzieł sztuki na podstawie Muzeum Narodowego w Krakowie*, Praca dyplomowa magisterska pod kierunkiem dr inż. W. Parkitnego, Politechnika Krakowska, Kraków 2009, s. 5.

² *Ibidem*.

³ Zob. J. Miliszkievicz, *Polski rynek sztuki zaskoczył największych optymistów. Wielki wzrost cen i ruchu*, źródło: <https://pieniadze.rp.pl/sztuka/art32677801-polski-rynek-sztuki-zaskoczył-największych-optymistów-wielki-wzrost-cen-i-ruchu> (dostęp: 15.08.2023 r.).

sztuk pięknych (konkretnie – sztuk plastycznych), którego konstrukcja formalna, tworzywo oraz technika wykonania, pozwalają na przyporządkowanie go w poczet konkretnej dyscypliny, tj. architektury, rzeźby, malarstwa, grafiki, rzemiosła artystycznego i sztuki współczesnej⁴.

Jednocześnie, jak trafnie stwierdza P. Górecki – „niemożliwym i niepożrebym jest formułowanie zarówno realnej, jak i nominalnej definicji ogólniej dzieła sztuki. [...] Dzieła sztuki nie są wyabstrahowane od otaczającej je rzeczywistości i wraz z jej transformacjami pewne desygnaty wypadną spod jej denotacji, pewne natomiast zostaną dodane”⁵.

Nie zmienia to jednak faktu, że wysoce wskazane staje się dążenie do możliwie precyzyjnej konkretyzacji przedmiotowego zasobu pojęcia, w czym pomocnym okazać się może ww. klasyfikacja ze względu na *differentia specifica* konkretnej dyscypliny sztuk plastycznych. Malarskie dzieło sztuki jawić się będzie zatem jako partykularny, materialny artefakt przynależny bodaj najważniejszej dziedzinie sztuk plastycznych w nowożytnej kulturze europejskiej; cechujący się z zasady dwuwymiarową perspektywą, której materialno-strukturalna organizacja opiera się na intencjonalnym operowaniu takimi mediami malarskimi jak kreska, kolor, plama barwna na płaskim, wyodrębnionym podłożu⁶. Tak też, w szerokiej chronologicznie rozciągłości oraz bogatej technologicznie różnorodności, obiekty malarskie – przede wszystkim ze względu na ich destynację oraz skalę – zaklasyfikowane zostaną jako malarstwo sztalugowe bądź tablicowe, monumentalne (ściśle związane z architekturą), książkowe, miniaturowe, iluminatorskie (w tym stosunkowo rzadko spotykaną współcześnie chryzografię)⁷.

Oczywiście istotnym kryterium dookreślającym malarski status dzieła sztuki są „subkategorialne” dystynkcje przynależne poszczególnym technikom malarskim oraz poziomowi warsztatowej biegłości w ich zastosowaniu. Tak też wyróżnić można chociażby malarstwo olejne, akwarelowe, temperowe, gwasz, pastel, enkaustykę, fresk, *secco*, stereochromię, mozaikę, witraż czy graffito⁸.

Z powyższego opisu, mimo jego pobieżności, ujawnia się wysoce złożony, rozległy i wieloznaczny zakres pojęcia malarskiego dzieła sztuki. Polskie prawodawstwo zdaje się nie być wobec niego równie komplementarne. Można by zaryzykować hipotezę, że przedmiotowy status malarskiego dzieła sztuki *implicite*

⁴ Zob. *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, red. K. Kubalska-Sulkiewicz, M. Bielska-Łach, A. Manteuffel-Szarota, Warszawa 2006, s. IV–V. Por. M. Korzeniowska-Marciniak, *Międzynarodowy rynek dzieł sztuki*, Kraków 2001, s.17–21.

⁵ P. Górecki, *Definicja pojęcia „dzieło sztuki” i jej przydatność w stosunkach ubezpieczeniowych*, „Zeszyty Prawnicze” 2015, nr 15.4, s. 54.

⁶ Zob. *Słownik terminologiczny...*, *op.cit.*, s. 246.

⁷ *Ibidem*, s. 158, 260.

⁸ *Ibidem*, s. 246, 7, 11, 103, 124,143, 267, 286, 304, 378, 389, 414, 441.

wpisany jest w pojęcie dzieła sztuki jako takiego, zaś aproksymatywne w tej materii przepisy prawa (zwłaszcza administracyjnego, podatkowego i cywilnego)⁹ jakkolwiek nie wykluczając kategorialnych dystynkcji poszczególnych dyscyplin sztuk plastycznych, bądź to uwsplniają je czyniąc analogicznymi lub tożsamymi, bądź zupełnie przeciwnie – konkretyzują wedle prawideł relewancji, jak w przypadku kwestii dotyczących praw autorskich, ochrony ubezpieczeniowej bądź sprzedaży konkretnych obiektów¹⁰.

Jednocześnie, na gruncie prawnym (malarskie) dzieło sztuki, występuje pośród pojęć przynajmniej w części znaczeniowo zbieżnych; nierzadko przenikających się i w tym zakresie problematycznych, tj. „utwór”, „falsyfikat”, „zabytek”, „antyki”, „przedmiot kolekcjonerski”, „muzealia”; głównie w kontekście jego zabezpieczenia jako dobra o szczególnym znaczeniu dla danej zbiorowości bądź światowego dziedzictwa kultury¹¹ oraz problematyki związanej z jego obiegiem bądź obrotem właściwymi wobec niego majątkowymi prawami autorskimi¹².

Jednak, jak podaje P. Górecki: „w odniesieniu do całego systemu prawa nie sformułowano wspólnej definicji dzieła sztuki. Do «dzieł sztuki» odnosi się ustawa o podatku od towarów i usług w art. 120. Wymienia ona wyczerpująco konkretne rodzaje przedmiotów (m.in. sztychy, obrazy, gobeliny) stanowiące dzieła sztuki na potrzeby tej ustawy i oprócz nich wyszczególnia inne «spokrewnione» kategorie, tj. przedmioty kolekcjonerskie oraz antyki. Artykuł 120 powyższej ustawy stanowi jednak *in principio*, iż definicje te zostały stworzone «na potrzeby stosowania niniejszego rozdziału» (czyli rozdziału 4. ustawy o podatku od towarów i usług), wskazuje więc on zakres bezpośredniego stosowania definicji i jej cel. Co za tym idzie powyższa definicja nie będzie mogła być bezpośrednio stosowana w przypadku innych zdarzeń, niż te w niej wskazane”¹³.

3. Zabezpieczenie i regulacje prawne dotyczące przewozu obiektów malarskich

Każda operacja transportowa (w tym przewóz) malarskich dzieł sztuki poprzedzona być musi pisemną umową pomiędzy stronami (przekazującą oraz

⁹ Zob. P. Górecki, *Definicja pojęcia...*, *op.cit.*, s. 51.

¹⁰ *Ibidem*, s. 52. Por. J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2021, s. 23–28.

¹¹ Szerzej na ten temat: N.M. Tończyk, *Ochrona zabytkowych dzieł sztuki – zarys problematyki prawnej*, „*Studia Iuridica Toruniensia*” 2017, t. XXI, s. 305–322.

¹² Szerzej na ten temat: E. Traple, *Umowy o eksploatację utworów w prawie polskim*, Warszawa 2010, s. 15–23.

¹³ P. Górecki, *Definicja pojęcia...*, *op.cit.*, s. 56.

odbierającą), zgodną z przepisami prawa zawartymi w ustawie z dnia 21 listopada 1996r. o muzeach¹⁴, art. 2, ust. 8; zawierającą szczegółowe warunki, na jakich dane dzieło sztuki, w tym obiekt malarski (bądź grupa obiektów) zostanie przekazane, w szczególności w zakresie jego zabezpieczenia, przechowywania, docelowej destynacji, specjalistycznych regulacji dotyczących transportu czy udziału kuriera bądź pośrednika, któremu również powierzone jest dostarczenie stosownego raportu konserwatorskiego.

Z kolei w art. 29, ust. 1 ww. ustawy zawarte są regulacje wskazujące okoliczności zezwalające na eksternistyczne udostępnianie muzealiów, w tym obiektów malarskich, wchodzący w inwentarzowy zasób danej placówki, m.in. w przypadku udziału w czasowych wystawach tematycznych, wypożyczeń międzymuzealnych, konieczności konserwacji, przeprowadzenia badań bądź zapewnienia bezpieczeństwa, a także innych uzasadnionych, a nieokreślonych powyższymi przypadków (pod warunkiem zgody podmiotów odpowiedzialnych za utworzenie danej placówki).

W powyższej materii istotnym wyznacznikiem jest również ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹⁵ oraz stanowiąca wypadkową dwu wyżej wymienionych praktyka instytucji czy podmiotów uczestniczących¹⁶.

W celu przewozu malarskiego dzieła sztuki konieczne spełnione muszą być również wytyczne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 roku w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów¹⁷. Ponadto zastosowanie w podejmowanej tematyce ma ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹⁸, zmieniająca Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 roku w sprawie wywozu za-

¹⁴ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 385).

¹⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 840). Por. z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 maja 2023r. sygn. akt P 12/18 (Dz.U. z 2023 r., poz. 951).

¹⁶ „Przed decyzją dyrektora muzeum o wypożyczeniu często sporządzany jest dokument *facility report* (raport o warunkach ekspozycji), który jest poufny i zawiera szczegółowe informacje dotyczące fizycznych warunków przechowywania dzieła w nowym miejscu oraz sposób jego ochrony. Dokument musi być podpisany przez dyrektora, jako osobę ustawowo odpowiedzialną w każdej okoliczności za zbiory. Raport ten jest dobrze chroniony z uwagi na to, iż ogólnym zaleceniem jest wykonywanie transportów dzieł sztuki w sposób jak najbardziej dyskretny i z zaangażowaniem jak najmniejszej liczby ludzi. Dąży się do nie zwracania powszechnej uwagi na fakt odbywających się transportów i zachowania jak największych środków ostrożności”. A. Simsak, *Analiza procesu...*, *op.cit.*, s. 35.

¹⁷ Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz.U. z 2008 r., nr 91, poz. 569).

¹⁸ Ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474)

bytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę¹⁹. Z przytoczonych aktów wynika, iż transport (przewóz) dzieł odbywać się może jedynie z zachowaniem optymalnych warunków otoczenia, nienarażających obiektu na uszkodzenie, zniszczenie czy zaginięcie. Jednocześnie każdy transportowany obiekt zabezpieczony musi być stosowną (i stosownie określoną) naukowo-konserwatorską dokumentacją oraz harmonogram transportu²⁰, a także jednorazowe lub wielokrotne pozwolenie na czasowy bądź stały wywóz z obszaru Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Jeszcze inny segment prawodawstwa związanego z reglamentacją przewozu (malarskich) dzieł sztuki stanowią polskie oraz międzynarodowe akty prawne regulujące podejmowaną kwestię przy przekraczaniu obszaru celnego Wspólnoty Europejskiej. Wskazać można tu chociażby Rozporządzenie Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 roku w sprawie wywozu dóbr kultury²¹.

Nie mniej istotną częścią przewozu malarskich dzieł sztuki jest zasób dodatkowej gwarancji ubezpieczeniowej na okoliczność przewozu (nierazko również ekspozycji), ustalanej każdorazowo przez strony w ramach zawieranej przez nie umowy. Niezależnie od tego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku – Prawo przewozowe²², na przewoźniku dokonującym przewozu dzieł sztuki spoczywa obowiązek posiadania ważnej polisy OC, której składka jest stosownie zwiększona ze względu na ryzyko utraty, ubytku lub uszkodzenia przesyłki. Warto w tym względzie dodać, że ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność na takich samych zasadach, co sam przewoźnik. Istnieje oczywiście zakres stosownych wyłączeń²³.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz.U. z 2004 r., nr 84, poz. 789).

²⁰ Harmonogram transportu dzieła sztuki obejmuje: ustalenie terminu transportu; wykonanie spisu transportowanych obiektów; wskazanie miejsca na przeprowadzenie przeglądu konserwatorskiego, w tym dokumentacji fotograficznej, pakunku oraz odprawy celnej, jeśli zachodzi taka konieczność; wybór środka transportu; ustalenie warunków transportu z ew. podwykonawcą oraz ubezpieczycielem; określenie rodzaju oraz zasobu materiałów zabezpieczających dzieła sztuki w transporcie (skrzynie, opakowania) oraz ich zamknięć, opracowanie bezpiecznego sposobu przenosin, zaplanowanie terminu zapakowania i załadunku, zaplanowanie trasy przewozu oraz możliwych zagrożeń, oddelegowanie muzealnego kuriera oraz konwojentów, wykupienie polisy ubezpieczeniowej. Uwzględnienie całości ww. pozwala oszacować koszty przedsięwzięcia oraz zasób osób w nim uczestniczących – ich zadań oraz zakres odpowiedzialności. Zob. S. Kocewiak, P. Ogrodzki, J. Rulewicz, *Vademecum zabezpieczenia muzeów*, Warszawa 2002, s. 70–93.

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39/1 z 10.02.2009 r.).

²² Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 8).

²³ Jak podaje A. Simsak, „standardowe ubezpieczenie nie obejmuje szkody powstałej wskutek: użycia pojazdu nieprzystosowanego do przewozu danego rodzaju towaru lub niesprawnego technicznie, prowadzenia pojazdu przez osoby nieposiadające odpowiednich uprawnień, pozosta-

Obecnie na rynku dostępnych jest coraz więcej podmiotów świadczących usługi w zakresie ubezpieczeń dzieł sztuki w podróży; oferujących cztery zasadnicze typy polis: jednostkową (obejmującą czas trwania i zakres pojedynczego transportu), obrotową (obejmującą wszystkie transporty ubezpieczonego, ale uprzednio określonego zasobu mienia dokonywane w okresie ubezpieczenia), otwartą (obejmującą wszystkie zgłoszone transporty w całym czasie trwania polisy) bądź ryczałtowaną²⁴.

W przypadku powstania szkody wypłacane odszkodowanie ustalane jest adekwatnie do jej zakresu, w ramach uprzednio określonego limitu odpowiedzialności. Z reguły, na ubezpieczycielu spoczywa pokrycie kosztów związanych z doraźnym zaopatrzeniem uszkodzonych dzieł sztuki w celu ich naprawy, nawet jeśli okazało się ono niewystarczające. Kosztami kwalifikowanymi są również działania związane z usunięciem pozostałości po szkodzie, cła, koszty ekspertyz rzeczoznawcy, jeśli został powołany przez ubezpieczonego, po uprzednim wyrażeniu zgody przez ubezpieczyciela²⁵.

Cennym z punktu widzenia podejmowanej – aczkolwiek ograniczonej z konieczności do powyższego – problematyki jest przywoływane już opracowanie P. Góreckiego²⁶.

4. Administracyjno-techniczna logistyka procesu przewozowego

Nie będzie przesadą stwierdzenie, iż każdy przewóz dzieła sztuki okrasić można mianem sytuacji wysokiego ryzyka. Toteż transportowane obiekty podlegają obowiązkowi specjalnie reglamentowanej eskorty, zabezpieczonej prawnie w ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia²⁷, art. 3, ust. 1 oraz art. 5, ust. 2.

Innym wysoce istotnym dokumentem o charakterze prawnym jest „Regulamin ogólnych warunków i trybu wykonywania ochrony muzeów i innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministra kultury”²⁸.

wienia pojazdu bez opieki, przekazania przesyłki nieuprawnionemu odbiorcy, konfiskaty towaru rozumianej jako przejęcie przesyłki towarowej przez organa państwowe, prowadzenie pojazdu przez kierowcę w stanie nietrzeźwości lub odurzenia środkami, po użyciu których prowadzenie pojazdu jest zabronione lub niewskazane, rabunku”. A. Simsak, *Analiza procesu...*, *op.cit.*, s. 39.

²⁴ *Ibidem*, s. 40.

²⁵ *Ibidem*, s. 41.

²⁶ Zob. P. Górecki, *Definicja pojęcia...*, *op.cit.*, s. 59–65.

²⁷ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1995).

²⁸ „Regulamin ogólnych warunków i trybu wykonywania ochrony muzeów i innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministra kultury” (Dz. Urz. Ministra Kultury nr 5, poz. 77, z dnia 31 października 2002 r.).

Niezależnie od rynkowej wartości danego dzieła, w trakcie przewozu zbiorów będących własnością instytucji państwowej, zachodzi konieczność nadzoru przez specjalnie desygnowanego na tę funkcję przez dyrektora placówki kuriera. W zakres kompetencji i obowiązków tej osoby (najczęściej kustosza, archiwisty, konserwatora lub bibliotekarza danej instytucji), wchodzi nie tylko sprawowanie pieczy nad powierzonymi mu dziełami, ale też weryfikacja przekazanych dokumentów, bezpośredni nadzór nad procesem pakowania i rozpakowywania, weryfikacja (a nawet – jeśli zajdzie taka konieczność – sporządzenie) opinii konserwatorskiej. Kurier wyznaczony jest również do sygnowania stosownych dokumentów, tj. Protokół Wydania, Protokół Zwrotu, Protokoły zdawczo-odbiorcze²⁹.

Kolejną osobą (bądź grupą osób) uczestniczącą w konwojowaniu przewożonego dzieła sztuki jest konwojent. Zgodnie z wyżej sygnalizowanym „Regulaminem ogólnych warunków i trybu wykonywania ochrony muzeów i innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministra kultury” jest to umundurowany, wewnętrzny bądź zewnętrzny pracownik ochrony wyposażony w bojową broń palną (różnego rodzaju); zobowiązany do ochrony transportowanego zasobu poprzez ściśle określone ww. dokumentem czynności³⁰.

Na nieco uwagi zasługują również Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów³¹ oraz Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych – państwowe agendy podległe Ministrowi Kultury; odpowiedzialne za realizację ministerialnych wytycznych w obszarze państwowej polityki w zakresie opieki i ochrony zabytków³². Ośrodek z mocy prawa powiadamia Komendę Główną Policji o każdym przewozie dzieł sztuki o znacznej wartości. Na dowódcy konwoju spoczywa obowiązek przekazania wszelkich dostępnych informacji dotyczących konwoju oraz każdorazowego poinformowania Ośrodka o rozpoczęciu oraz zakończeniu przewozu³³.

²⁹ Zob. D. Ignatowicz-Woźniakowska, *Realizacja zasad konserwacji zapobiegawczej w Muzeum Narodowym w Warszawie* [w:] *Konserwacja zapobiegawcza w muzeach*. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Polski Komitet Narodowy ICOM oraz Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków przy współpracy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Muzeum Narodowym w Warszawie, 6–7 listopada 2006 r., red. D. Folga-Januszewska, Warszawa 2007, s. 117.

³⁰ „Regulaminie ogólnych warunków i trybu wykonywania ochrony muzeów i innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra kultury” Rozdz. IV, pkt 8.

³¹ Zob. Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 grudnia 2013 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zarządzenia nr 51 Ministra Kultury i Sztuki w sprawie utworzenia Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz nadania mu statutu (Dz. Urz. z 2013 r., poz. 69).

³² Zob. „Statut Ośrodka Ochrony Zabytków Publicznych” – załącznik do Zarządzenia nr 33 Ministra Kultury z dn. 13 września 2005 r.

³³ Zob. A. Simsak, *Analiza procesu...*, *op.cit.*, s. 87.

Po zrealizowaniu przewozu dzieła sztuki następuje realizacja obowiązkowego odbioru konserwatorskiego. Prowadzone oględziny oraz analiza towarzyszącej dokumentacji określają faktyczny stan fizyczny dostarczonych obiektów, w tym powstałe w jego ramach uszkodzenia. „Przy rozpakowywaniu obiektów obecny powinien być oprócz konserwatora przewoźnik, kurier i pracownik magazynu lub działu, w którym umieszcza się nowo przybyły eksponat. Obecność tych wszystkich osób związana jest z odpowiedzialnością, jaką każdy z nich ponosi za dzieła sztuki i jeśli jest to konieczne do ustalenia z czyjej winy powstały ewentualne uszkodzenia”³⁴.

5. Podsumowanie

Czynniki natury administracyjno-prawnej stanowią kluczową część i swoście „metaorganizującą” zasadę w procesie przewozu malarskiego dzieła sztuki. Ich zachowanie, poniekąd na równi z fachowym obejściem w trakcie samego, wielokrotnie złożonego procesu transportowego decyduje o powodzeniu przedsięwzięcia, bądź – w przypadku wystąpienia niepożądanych okoliczności – o jak największej minimalizacji strat, w wysoce przecież delikatnej, a jednocześnie cennej materii.

Podjęte w niniejszym opracowaniu kwestie, najczęściej sygnalizujące jedynie pewne zagadnienia z racji ograniczonej przestrzeni, wymagają dalszego, gruntownego badania, co też mam zamiar realizować w przyszłości zdając sobie sprawę z występujących ograniczeń.

Bibliografia

Literatura

- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2021.
- Górecki P., *Definicja pojęcia „dzieło sztuki” i jej przydatność w stosunkach ubezpieczeniowych*, „Zeszyty Prawnicze” 2015, nr 15.4.
- Ignatowicz-Woźniakowska D., *Realizacja zasad konserwacji zapobiegawczej w Muzeum Narodowym w Warszawie* [w:] *Konserwacja zapobiegawcza w muzeach*. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Polski Komitet Narodowy ICOM oraz Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków przy współpracy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Muzeum Narodowym w Warszawie, 6–7 listopada 2006 r., red. D. Folga-Januszewska, Warszawa 2007.
- Kocewiak S., Ogródzki P., Rulewicz J., *Vademecum zabezpieczenia muzeów*, Warszawa 2002.
- Korzeniowska-Marciniak M., *Międzynarodowy rynek dzieł sztuki*, Kraków 2001.

³⁴ *Ibidem*, s. 89–90.

- Miliszkievicz J., *Polski rynek sztuki zaskoczył największych optymistów. Wielki wzrost cen i ruchu*, <https://pieniadze.rp.pl/sztuka/art32677801-polski-rynek-sztuki-zaskoczył-największych-optymistów-wielki-wzrost-cen-i-ruchu>.
- Simsak A., *Analiza procesu transportowego dzieł sztuki na podstawie Muzeum Narodowego w Krakowie*, Praca Dyplomatyczna Magisterska pod kierunkiem dr inż. W. Parkitnego, Politechnika Krakowska, Kraków 2009.
- Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, red. K. Kubalska-Sulkiewicz, M. Bielska-Lach, A. Mantuffel-Szarota, Warszawa 2006.
- Tończyk N.M., *Ochrona zabytkowych dzieł sztuki – zarys problematyki prawnej*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2017, t. XXI.
- E. Traple E., *Umowy o eksploatację utworów w prawie polskim*, Warszawa 2010.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 15 listopada 1984r. – prawo przewozowe (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 8).
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996r. o muzeach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 385).
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997r. o ochronie osób i mienia (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1995).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 840).
- Ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010r., nr 75, poz. 474).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 maja 2023r. sygn. akt P 12/18 (Dz.U. z 2023 r., poz. 951).
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39/1, z 10.02.2009 r.).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz.U. z 2004 r., nr 84, poz. 789).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz.U. z 2008 r., nr 91, poz. 569).
- „Regulamin ogólnych warunków i trybu wykonywania ochrony muzeów i innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra kultury” (Dz. Urz. MK nr 5, poz. 77 z dnia 31 października 2002 r.).
- „Statut Ośrodka Ochrony Zabytków Publicznych” – załącznik do Zarządzenia nr 33 Ministra Kultury z dnia 13 września 2005 r.
- Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zarządzenia Nr 51 Ministra Kultury i Sztuki w sprawie utworzenia Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz nadania mu statutu (Dz. Urz. z 2013 r., poz. 69).